

Аналітична записка

з питань порівняльного законодавства щодо відповідності законодавства України законодавству Європейського Союзу в частині програми «Єдиний цифровий ринок» та інших програм цифрового співробітництва*

Анотація. Викладено результати аналізу законодавчих актів України, а також зареєстрованих у парламенті законодавчих ініціатив, що стосуються правового забезпечення впровадження цифрових реформ із просування ключових областей цифрової економіки у суспільстві щодо їх відповідності законодавству Європейського Союзу в частині виконання програм ЄС «Єдиний цифровий ринок» (Single Digital Market), «Європейське цифрове десятиліття» (Europe's Digital Decade) та інших програм цифрового співробітництва. Проаналізовано нормативно-правові акти інституцій ЄС, що стосуються питань створення Єдиного цифрового ринку ЄС та цифрової економіки, зокрема розроблених у межах ініціативи Європейського Союзу щодо Східного партнерства – EU4Digital, яка об'єднує пріоритетні дії та програми на регіональних рівнях.

Вступ. Єдиний цифровий ринок (Single Digital Market) – політичний рамковий документ, проголошений у травні 2015 року Європейською Комісією та розроблений з метою досягнення синергії між державами-членами ЄС у царині новітніх технологій, транскордонної торгівлі й надання послуг у межах Єдиного цифрового ринку. Документ присвячений стратегічному плануванню єдиної економічної зони держав-членів ЄС та фокусується на питаннях розвитку цифрового маркетингу, електронної комерції та телекомунікацій, зокрема й шляхом усунення непотрібних регуляторних бар'єрів та переходу від окремих національних ринків до єдиних загальноєвропейських зведених правил.

Стратегія «Єдиний цифровий ринок» є складовою програми «Цифровий порядок денний для Європи 2020», що входить до Стратегії «Європа – 2020» (Стратегія розумного, сталого та інклюзивного зростання)¹, розробленої Європейською комісією (далі – Єврокомісія) та прийнятої Європейською Радою у 2010 році. Рада виокремлює три взаємопов'язані пріоритети: розумне зростання (розвиток економіки, заснованої на знаннях та інноваціях); стійке зростання (просування більш ресурсозаощадливої, екологічно чистої та конкурентоспроможної економіки); інклюзивне зростання (стимулювання економіки з високою зайнятістю, що забезпечує соціальну й територіальну згуртованість). Для стимулювання прогресу за кожною пріоритетною темою Єврокомісією запропоновано сім основних ініціатив, однією з яких і став

¹ EUROPE 2020. A European strategy for smart, sustainable and inclusive growth. URL: <https://ec.europa.eu/eu2020/pdf/COMPLET%20EN%20BARROSO%20%20%20007%20-%20Europe%202020%20-%20EN%20version.pdf>

«Цифровий порядок денний для Європи»². Метою зазначеної ініціативи є забезпечення стійких економічних і соціальних прибутків від Єдиного цифрового ринку, заснованого на швидкому й надшвидкому Інтернеті та сумісних програмах. Ініціатива передбачає, серед іншого, наявність стабільного законодавства, яке стимулює інвестиції у відкриту й конкурентоспроможну інфраструктуру високошвидкісного Інтернету та пов'язані послуги. Сутність ініціативи полягає у здійсненні певних кроків за такими напрямками: жвавий єдиний цифровий ринок; сумісність та стандарти; довіра й безпека; швидкий і надшвидкий доступ до Інтернету; дослідження та інновації; підвищення цифрової грамотності, навичок; переваги (інформаційно-комунікаційних технологій (далі – ІКТ) для суспільства ЄС; міжнародні аспекти цифрового порядку денного.

Отже, Стратегія «Єдиний цифровий ринок» є компонентом стратегічного курсу політики ЄС. Вона спрямована на досягнення таких базових цілей: доступ до онлайн-продуктів і послуг; створення умов для розвитку та процвітання цифрових мереж і послуг; зростання європейської цифрової економіки.

У 2015 році ЄС перейшов до активної фази розбудови Єдиного цифрового ринку та ухвалив відповідну стратегію, направлену на покращення в Європі доступу до цифрових товарів і послуг, створення умов розвитку цифрових мереж та послуг, використання потенціалу зростання цифрової економіки. У травні 2017 року Європейська Комісія опублікувала середньостроковий огляд Стратегії «Єдиний цифровий ринок», що оцінює прогрес її виконання з 2015 року та окреслює подальші дії³. Своє продовження програма «Цифровий порядок денний для Європи 2020» отримала у звіті Європейської Комісії «Формування цифрового майбутнього Європи» (Communication on Shaping Europe's Digital Future)⁴ у лютому 2020 року. ЄС поставив за мету стати глобальним зразком для наслідування світової цифрової економіки, а також підтримувати держави, які йдуть шляхом відповідального та сталого розвитку. Підтримка ЄС у цій галузі здійснюється через Ініціативу «EU4Digital», що об'єднує пріоритетні дії та програми в державах Східної Європи. Зазначена ініціатива була офіційно започаткована Європейською Комісією на зустрічі Східного партнерства з питань цифрового співтовариства у 2016 році, в ході якої було створено шість регіональних мереж EU4Digital для роботи із пріоритетних тем, серед яких є Україна.

«EU4Digital» спрямована на розширення Єдиного цифрового ринку Європейського Союзу та східних країн-партнерів ЄС, розвиток потенціалу

² COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT, THE COUNCIL, THE EUROPEAN ECONOMIC AND SOCIAL COMMITTEE AND THE COMMITTEE OF THE REGIONS. A Digital Agenda for Europe. URL: <https://eufordigital.eu/wp-content/uploads/2019/10/COMMUNICATION-FROM-THE-COMMISSION-TO-THE-EUROPEAN-PARLIAMENT.pdf>

³ Digital Single Market: Commission calls for swift adoption of key proposals and maps out challenges ahead. URL: https://europa.eu/rapid/press-release_IP-17-1232_en.htm

⁴ Повідомлення Комісії до Європейського парламенту, Ради Європейського економічного та соціального комітету та комітету регіонів. Формування цифрового майбутнього Європи від 19.02.2020. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX:52020DC0067>

цифрової економіки й суспільства. У межах цієї ініціативи ЄС підтримує зниження тарифів на роумінг, розвиток високошвидкісного широкосмугового зв'язку для стимулювання економіки та розширення електронних послуг, координацію кібербезпеки й гармонізацію цифрових структур у суспільстві, підвищення кваліфікації та створення робочих місць у цифровій індустрії. Ініціатива «EU4Digital» фінансує програми «EU4Digital Facility», «EU4Digital Broadband», «EU4Digital Cyber and EaPConnect»⁵.

Окрім цього, прямування ЄС до цифрової трансформації передбачене й іншими рамковими та стратегічними документами, зокрема: Підключення до Європейського Гігабітного суспільства (Connectivity for a European Gigabit Society)⁶; Програма розвитку загальноєвропейських стандартів у сфері телекомунікацій та цифрових технологій⁷; Програма «Цифрова Європа», встановлена на 2021–2027 роки Регламентом Європейського парламенту та Ради (ЄС) 2021/694 від 29 квітня 2021 року про створення Програми цифрової Європи та скасування Рішення (ЄС) 2015/2240⁸.

До програм «Єдиний ринок»⁹ та «Цифрова Європа» (2021–2027)¹⁰ у 2022–2023 роках приєдналась і Україна¹¹, отримавши доступ до фінансування проектів за такими напрямками: розвиток підприємницького середовища, зокрема участь у Європейській мережі підприємств (EEN), програмі «Еразмус» для молодих підприємців, спільних кластерних ініціативах; високопродуктивний комп'ютинг; штучний інтелект, дані та хмарні послуги; цифрові навички; використання цифрових технологій в економіці та суспільстві.

У 2020 році започаткована політична програма «Європейське цифрове десятиліття» (Europe's Digital Decade)¹², яка набула чинності 9 січня 2023 року. Ця програма складається з низки законодавчих ініціатив щодо цифрових послуг, обміну даними та їх використання, кібербезпеки й штучного інтелекту.

Програми ЄС «Єдиний цифровий ринок» (Single Digital Market), «Європейське цифрове десятиліття» (Europe's Digital Decade), як і інші програми цифрового співробітництва, не оперують поняттям «єдиний цифровий ринок» виключно у правовому просторі. Документи є системними, концептуальними актами, які визначають політико-правовий курс ЄС. За своїм змістом програми

⁵ Ініціатива EU4Digital. URL: <https://eufordigital.eu/uk/discover-eu/the-eu4digital-initiative/>

⁶Connectivity for a European Gigabit Society. URL: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/connectivityeuropean-gigabit-society>

⁷Програма розвитку загальноєвропейських стандартів у сфері телекомунікацій та цифрових технологій URL: <https://www.digitaleurope.org/policies/strongerdigitaleurope/>

⁸ Regulation (EU) 2021/694 of the European Parliament and of the Council of 29 April 2021 establishing the Digital Europe Programme and repealing Decision (EU) 2015/2240 (Text with EEA relevance). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32021R0694>

⁹ Україна підписала угоду з ЄС щодо участі в програмі «Єдиний ринок». URL: <https://www.slovoudilo.ua/2023/02/02/novyna/polityka/ukrayina-pidpysala-uhodu-yes-shhodo-uchasti-prohrami-yedynuj-rynok>

¹⁰ Програма ЄС «Цифрова Європа» (2021–2027). URL: <https://business.diia.gov.ua/digital-europe-programme>

¹¹ Про делегацію України для участі у переговорах з Європейською Комісією щодо укладення Угоди між Україною та Європейським Союзом про участь України в програмі Європейського Союзу «Цифрова Європа» (2021–2027): Розпорядження Президента України від 19 липня 2022 року № 133/2022-рп. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/133/2022-%D1%80%D0%BF#Text>

¹² Decision (EU) 2022/2481 of the European Parliament and of the Council of 14 December 2022 establishing the Digital Decade Policy Programme 2030 (Text with EEA relevance). URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dec/2022/2481/oj>

включають новітні розробки з підтримки програмними, організаційно-технічними та фінансовими інструментами проєктів. Їх загальною метою є «єдиний ринок, готовий до цифрової доби» із вільним рухом товарів, послуг і капіталу, посилений цифровими технологіями. Водночас реалізація таких проєктів передбачає і певний рівень правового забезпечення означених питань.

Національне законодавство, адаптоване до вимог Єдиного цифрового ринку ЄС, має складну архітектуру. Чималий масив нормативно-правових документів представлений не лише законами, а й рішеннями Уряду, профільного міністерства та інших галузевих міністерств, Національного регулятора у сферах електронних комунікацій, радіочастотного спектра та надання послуг поштового зв'язку (НКЕК), регіональних органів влади. Тому його повний аналіз неможливо надати в рамках даного дослідження. Отже, увагу зосереджено виключно на розгляді базових законодавчих актів, що визначають стратегічні напрями поступу до Єдиного цифрового ринку та цифровізації.

Основна частина.

Законодавство ЄС з питань розвитку Єдиного цифрового ринку та цифровізації. З метою запровадження Єдиного цифрового ринку ЄС Європейська Комісія запропонувала пакет законодавчих ініціатив задля покращення доступу споживачів і бізнесу до цифрових послуг; створення умов для процвітання й функціонування цифрових мереж та інноваційних сервісів; нарощення потенціалу цифрової економіки.

Ключовим актом ЄС щодо **регулювання у сфері цифрової економіки** сьогодні залишається Директива Європейського Парламенту та Ради 2000/31 від 08.06.2000 р. «Про деякі правові аспекти послуг інформаційного суспільства, зокрема, електронної торгівлі на внутрішньому ринку»¹³. Разом із тим, з моменту її прийняття у 2000 році право ЄС у цій сфері значно реформувалося. Відповідно до ухвалені Стратегії «Єдиний цифровий ринок» здійснені додаткові кроки щодо гармонізації положень законодавства ЄС для подальшого розвитку електронної комерції, зокрема: переглянуто порядок здійснення електронних платежів; введено нові правила для припинення невикористаного геоблокування; запроваджено нові правила щодо послуг транскордонної доставки посилок; переглянуто правила захисту споживачів у сфері електронної комерції; прийнято нові правила щодо ПДВ для онлайн-продажу товарів і послуг; спрощено процедури розмитнення та оподаткування. Правові аспекти перелічених питань відображені в Директивах Європейського Парламенту та Ради: 2011/83/ЄС¹⁴,

¹³ Директива Європейського Парламенту та Ради 2000/31 від 08.06.2000 р. про деякі правові аспекти послуг інформаційного суспільства, зокрема, електронної торгівлі на внутрішньому ринку. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_224#Text

¹⁴ Директива Європейського Парламенту і Ради 2011/83/ЄС від 25.10.2011 р. про права споживачів, про внесення змін до Директиви Ради 93/13/ЄС та Директиви Європейського Парламенту і Ради 1999/44/ЄС, а також про скасування Директиви Ради 85/577/ЄС і Директиви Європейського Парламенту і Ради 97/7/ЄС. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_023-11#Text

2015/2366/ЄС¹⁵, 2019/2161/ЄС¹⁶, 2019/770/ЄС¹⁷, 2019/771/ЄС¹⁸, Регламенті Європейського Парламенту та Ради 2017/2394/ЄС¹⁹.

Кроком з реалізації Стратегії «Єдиний цифровий ринок» є прийняття Директиви Європейського Парламенту та Ради (ЄС) 2019/790 від 17 квітня 2019 року «Про авторське право і суміжні права на Єдиному цифровому ринку та про внесення змін до директив 96/9/ЄС та 2001/29/ЄС», яку було вперше оприлюднено Європейською Комісією у вересні 2016 року, затверджено Європейським Парламентом 26 березня 2019 року, Радою Європейського Союзу – 15 квітня 2019 року (набула чинності 6 червня 2019 року²⁰). Концептуально новими для розвитку авторського права є її положення з виплати справедливої винагороди авторам і виконавцям з можливістю перегляду укладених ними договорів про передання прав за ліцензійними договорами. Вказані положення є універсальними, не пов'язаними лише з використанням творів у цифровій формі, та пропонують нову модель взаємовідносин між творцями та медіа, видавничим бізнесом. Стосовно положень щодо прав видавців, доцільним є очікування рішень Суду ЄС із тлумаченням положень Директиви.

У питанні зміцнення **єдиного ринку телекомунікаційних послуг, цифрових мереж та інноваційних послуг** у контексті розвитку Єдиного цифрового ринку ЄС зроблені такі кроки: уніфіковано та оновлено правила телекомунікацій; передбачено створення стимулів для інвестицій у високошвидкісний ширококутний зв'язок; забезпечено рівні умови для всіх гравців ринку зв'язку.

Зокрема, відповідно до Директиви Європейського Парламенту та Ради (ЄС) 2018/1972 від 11 грудня 2018 року «Про створення Європейського кодексу електронних комунікацій» (European Electronic Communications Code, ЕЕСС) встановлено гармонізовану основу для регулювання електронних комунікаційних мереж, електронних комунікаційних послуг, пов'язаних засобів і супутніх послуг, а також певних аспектів термінального обладнання. Європейський Кодекс електронних комунікацій стандартизував завдання

¹⁵ Директива Європейського Парламенту і Ради 2015/2366 від 25.11.2015 р. про платіжні послуги на внутрішньому ринку, про внесення змін до Директив 2002/65/ЄС, 2009/110/ЄС та 2013/36/ЄС і Регламенту (ЄС) 1093/2010 та про скасування Директиви 2007/64/ЄС. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_030-15#Text

¹⁶ Директива Європейського Парламенту і Ради 2019/2161 від 27.11.2019 р. про внесення змін до Директиви Ради 93/13/ЄЕС та Директив 98/6/ЄС, 2005/29/ЄС та 2011/83/ЄС Європейського Парламенту та Ради щодо кращого дотримання та модернізації правил Союзу щодо захисту споживачів. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/ALL/?uri=CELEX:32019L2161>

¹⁷ Директива Європейського Парламенту і Ради 2019/770 від 20.05.2019 р. про певні аспекти контрактів на постачання цифрового контенту та цифрових послуг. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/ALL/?uri=CELEX:32019L0770>

¹⁸ Директива Європейського Парламенту і Ради 2019/771 від 20.05.2019 р. про деякі аспекти, що стосуються договорів про продаж товарів, про внесення змін до Регламенту (ЄС) 2017/2394 і Директиви 2009/22/ЄС та про скасування Директиви 1999/44/ЄС. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_026-19#Text

¹⁹ Регламент Європейського Парламенту і Ради 2017/2394 від 12.12.2017 р. про співпрацю між національними органами, відповідальними за виконання законів про захист прав споживачів, та про скасування Регламенту (ЄС) 2006/2004. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_035-17#Text

²⁰ Директива Європейського Парламенту і Ради 2019/790 від 17.04.2019 р. про авторське право і суміжні права на Єдиному цифровому ринку та про внесення змін до директив 96/9/ЄС та 2001/29/ЄС URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_022-19#n295

національних регуляторних органів та інших компетентних органів, а також набір процедур для забезпечення узгодженого застосування нормативно-правової бази в усьому ЄС. Основна мета Кодексу, який ще називають «Нові правила телекомунікацій ЄС», – полегшити інвестування в безпечні мережі зв'язку з високою пропускнуною спроможністю, які змінять спосіб життя, роботи та подорожей громадян. Вони, зокрема, сприятимуть: впровадженню нових фіксованих і бездротових мереж зв'язку з надвисокою пропускнуною спроможністю, у тому числі шляхом спільного інвестування та спільного використання інфраструктури конкуруючими суб'єктами ринку; конкуренції, включаючи ефективну конкуренцію на основі інфраструктури; отриманню вигоди й захисту споживачів, незалежно від того, спілкуються вони за допомогою традиційних дзвінків, SMS або ж вебсервісів, таких як Skype, WhatsApp тощо; посиленню координації управління радіочастотним спектром як на рівні ЄС, так і на національному рівні.

Окрім того, у 2017 році прийнято Дорожню карту щодо впровадження 5G в ЄС, відповідно до якої до кінця 2020 року діапазон частот 700 Мгц буде розгорнуто у більшості держав-членів ЄС, а до 2022 року – в усіх державах-членах ЄС, а розгортання мереж 5G припадатиме на 2018–2025 роки. Цілі цієї Дорожньої карти також знайшли своє відображення і в Кодексі²¹.

Діяльність із надання аудіовізуальних медіапослуг регулюється положеннями Директиви Європейського Парламенту і Ради (ЄС) 2010/13/ЄС від 10 березня 2010 року «Про координацію певних положень, встановлених законами, нормативно-правовими або адміністративними актами в державах-членах стосовно надання аудіовізуальних медіапослуг (Директива про аудіовізуальні медіапослуги)», яка, фактично, стала зведеним, консолідованим документом у цій сфері²². Директива про аудіовізуальні медіапослуги уніфікує правила простору без внутрішніх кордонів для аудіовізуальних медіа-послуг і водночас гарантує високий рівень захисту загального інтересу (зокрема, захисту психіки неповнолітніх і повагу до людської гідності, а також сприяння реалізації правам осіб, які мають інвалідність), що не може бути повною мірою досягнуто на рівні окремої держави-члена ЄС. Завданнями Директиви 2010/13/ЄС є: забезпечення правил із пристосування технологічних досягнень; створення рівних умов для нових аудіовізуальних засобів масової інформації; збереження культурного розмаїття; захист дітей і споживачів; збереження плюралізму засобів масової інформації; боротьба із расовою та релігійною ворожнечею; забезпечення незалежності національних регуляторів засобів масової інформації.

²¹ Мальон Л. На шляху до Єдиного цифрового ринку ЄС: телекомунікації. Дослідження політики в контексті імплементації Додатку XVII-3 Угоди про асоціацію. URL: <https://ucep.org.ua/doslidzhennya/na-shlyahu-doyedynogo-cyifrovogo-rynku-yes-elektronna-komercziya-telekomunikacziyi-dovirchi-poslugy.html>

²² Директива Європейського парламенту і Ради (ЄС) 2010/13/ЄС від 10.03.2010 р. про координацію певних положень, встановлених законами, нормативно-правовими або адміністративними актами в державах-членах стосовно надання аудіовізуальних медіапослуг (Директива про аудіовізуальні медіапослуги) (кодифікована версія). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_022-10#Text

У 2018 році ця Директива була суттєво оновлена. Директива Європейського Парламенту і Ради 2018/1808 від 14 листопада 2018 року внесла зміни щодо узгодження певних положень, визначених законами, нормативно-правовими або адміністративними актами держав-членів ЄС, стосовно надання аудіовізуальних медіапослуг та стала закономірною відповіддю на розвиток сервісів відео на замовлення і платформ спільного доступу до відео, таких як YouTube. Пропоновані в Директиві нововведення спрямовані на забезпечення балансу між доступом до онлайн-сервісів, захистом користувачів та підтримкою конкурентного середовища у цій сфері. Так, регулювання Директиви пропонується поширити на платформи спільного доступу до відео, адже такі платформи змагаються за одну аудиторію та прибутки з аудіовізуальними медіа сервісами. Директива 2018/1808 також оновила норми з визначення юрисдикції щодо суб'єктів у сфері аудіовізуальних медіа та вимоги щодо підтримки європейських творів, захисту дітей, додала вимоги щодо забезпечення прозорості власності у сфері медіа. Держави ЄС було зобов'язано імплементувати положення оновленої Директиви у національне законодавство до 19 вересня 2020 року²³.

Директива Європейського Парламенту і Ради (ЄС) 2016/1148 від 6 липня 2016 року «Про заходи для високого спільного рівня безпеки мережевих та інформаційних систем на території Союзу»²⁴, своєю чергою, передбачає створення в державах-членах команд реагування на інциденти з комп'ютерної безпеки, які мають бути об'єднані в одну мережу для оперативного обміну інформацією.

Щодо оновлення законодавчої бази з питань захисту персональних даних та кібербезпеки, то 25 травня 2019 року набув чинності Регламент Європейського Парламенту і Ради (ЄС) 2016/679 від 27 квітня 2016 року «Про захист фізичних осіб у зв'язку з опрацюванням персональних даних і про вільний рух таких даних, та про скасування Директиви 95/46/ЄС (Загальний регламент про захист даних)»²⁵, який частіше називають відповідно до аббревіатури – GDPR. Акт був прийнятий з метою уніфікації підходів до збору, обробки, зберігання та використання персональних даних європейської спільноти. Юридична природа цього Регламенту відрізняється тим, що його норми застосовуються безпосередньо як норми національного законодавства та є імперативними для всіх осіб у межах ЄС та Європейської економічної зони. Окрім того, положення

²³ Директива Європейського парламенту і Ради (ЄС) 2010/13/ЄС від 10.03.2010 р. про координацію певних положень, встановлених законами, нормативно-правовими або адміністративними актами в державах-членах стосовно надання аудіовізуальних медіапослуг (Директива про аудіовізуальні медіапослуги) (кодифікована версія). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_022-10#Text

²⁴ Директива Європейського парламенту і Ради (ЄС) 2016/1148 від 06.07.2016 р. про заходи для високого спільного рівня безпеки мережевих та інформаційних систем на території Союзу. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_013-16#Text

²⁵ Регламент Європейського Парламенту і Ради (ЄС) 2016/679 від 27.04.2016 р. про захист фізичних осіб у зв'язку з опрацюванням персональних даних і про вільний рух таких даних, та про скасування Директиви 95/46/ЄС (Загальний регламент про захист даних). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_008-16#Text

GDPR мають бути дотримані у разі переміщення персональних даних за межі ЄС.

Окрім того, Регламентом (ЄС) Європейського Парламенту і Ради 2018/1725 від 23 жовтня 2018 року «Про захист фізичних осіб стосовно обробки персональних даних інститутами, органами, службами та агентствами Союзу і про вільний рух таких даних»²⁶, який набув чинності 11 грудня 2018 року, встановлюється, що персональні дані обробляються тільки для передбачених і чітко сформульованих цілей, і такі дані не використовуються повторно для жодних інших цілей. Персональні дані зберігаються лише протягом періоду, необхідного для обробки даних. Детальна інформація про період зберігання завжди зазначається у політиці конфіденційності відповідно до процесу обробки даних. Деякі дані можуть зберігатися протягом тривалішого періоду з історичних, статистичних або безпекових міркувань без шкоди для будь-яких інших положень Регламенту (стаття 4). Регламентом визначено низку прав суб'єкта даних, зокрема: право доступу (стаття 17); право на виправлення (стаття 18); право на видалення (стаття 19); право на обмеження обробки (стаття 20); право на заперечення (стаття 23). До того ж, приписами статей 43, 44, 45 Регламенту встановлено, що кожна установа чи орган ЄС призначає посадову особу із захисту даних – уповноваженого із захисту персональних даних, яка відповідає за моніторинг застосування Регламенту. Окрім того, на підставі статей 52–60 Регламенту запроваджено інститут Європейського інспектора із захисту персональних даних (EDPS), який призначається на посаду за спільною згодою Європейського Парламенту і Ради строком на п'ять років, і є незалежним у своїх професійній діяльності.

Діє також Регламент Європейського Парламенту і Ради (ЄС) 2018/1807 від 14 листопада 2018 «Про основи для вільного потоку неперсональних даних в Європейському Союзі»²⁷. Відповідно до частини першої статті 4 цього Регламенту встановлено загальне правило, що «вимоги щодо локалізації даних забороняються, якщо вони не виправдані міркуваннями громадської безпеки з дотриманням принципу пропорційності».

Відповідно до Регламенту Європейського Парламенту і Ради (ЄС) 2019/881 від 17 квітня 2019 року «Про Агентство Європейського Союзу з питань мережевої та інформаційної безпеки (далі – ENISA) та про сертифікацію кібербезпеки інформаційно-комунікаційних технологій, а також про скасування Регламенту (ЄС) 526/2013 (Акт про кібербезпеку)»²⁸ введено систему

²⁶ Регламент (ЄС) Європейського парламенту і Ради 2018/1725 від 23.10.2018 р. про захист фізичних осіб стосовно обробки персональних даних інститутами, органами, службами та агентствами Союзу і про вільний рух таких даних. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32018R1725>

²⁷ Regulation (EU) 2018/1807 of the European Parliament and of the Council of 14 November 2018 on a framework for the free flow of non-personal data in the European Union. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32018R1807>

²⁸ Регламент Європейського Парламенту і Ради (ЄС) 2019/881 від 17.04.2019 р. про Агентство Європейського Союзу з питань мережевої та інформаційної безпеки (ENISA) та про сертифікацію кібербезпеки інформаційно-комунікаційних технологій, а також про скасування Регламенту (ЄС) 526/2013 (Акт про кібербезпеку). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_024-19#Text

сертифікації, яка дозволить надавати сертифікати виробникам, що засвідчуватимуть безпеку цифрового продукту, а також посилено повноваження Агентства ЄС з мережевої та інформаційної безпеки.

16 січня 2023 року набула чинності Директива Європейського Парламенту та Ради (ЄС) 2022/2557 від 14 грудня 2022 року «Про стійкість критично важливих об'єктів і скасування Директиви Ради 2008/114/ЄС»²⁹, відома як NIS2. NIS2 покращує наявний стан кібербезпеки в ЄС у різні способи, зокрема: створення необхідної структури управління кіберкризою (CyCLONe); підвищення рівня гармонізації щодо вимог безпеки та встановлення зобов'язань щодо звітності; заохочення держав-членів до впровадження нових сфер інтересів, таких як ланцюг поставок, управління вразливістю, основний Інтернет і кібергігієна їх національної стратегії кібербезпеки; залучення нових ідей, таких як експертні оцінки для покращення співпраці та обміну знаннями між державами-членами; охоплення більшої частки економіки й суспільства шляхом включення більшої кількості секторів до зобов'язань вживати заходів для підвищення рівня кібербезпеки.

ЄС проводить комплексну політику у сфері цифрової економіки та цифрової трансформації, створюючи цілу екосистему. У рамках стратегічних програм напрацьовано: Регламент Європейського Парламенту та Ради 2022/1925 від 14.09.2022 року «Про конкурентні та чесні ринки в цифровому секторі та про внесення змін до Директив (ЄС) 2019/1937 та (ЄС) 2020/1828 (Закон про цифрові ринки)» (DMA)³⁰, який набув чинності 01.11.2022 р., однак введення його в дію відтерміновано до 02.05.2023 р., а деяких статей – до 25.06.2023 р.; Регламент Європейського Парламенту та Ради 2022/2065 від 19.10.2022 р. «Про єдиний ринок цифрових послуг і внесення змін до Директиви 2000/31/ЄС (Закон про цифрові послуги)» (DSA)³¹, введення в дію положень якого відбудеться 17.02.2024 р.; Регламент Європейського Парламенту і Ради (ЄС) 2022/868 від 30 травня 2022 року «Про європейське управління даними та внесення змін до Регламенту (ЄС) 2018/1724 (Закон про управління даними)» (DGA)³².

Digital Markets Act (DMA) або Закон «Про цифрові ринки» спрямовано на підвищення конкуренції в Європейському Союзі шляхом встановлення обмежень для великих суб'єктів ринку – так званих ґейткіперів «gatekeepers») (частина друга статті 1 Директиви). Режим DMA запроваджує нові правила для певних сервісних платформ, що виконують роль «ґейткіперів» (у тому числі пошукових систем, соціальних мереж, служб обміну повідомленнями,

²⁹ Directive (EU) 2022/2557 of the European Parliament and of the Council of 14 December 2022 on the resilience of critical entities and repealing Council Directive 2008/114/EC (Text with EEA relevance). URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2022/2557/oj>

³⁰ Regulation (EU) 2022/1925 of the European Parliament and of the Council of 14 September 2022 on contestable and fair markets in the digital sector and amending Directives (EU) 2019/1937 and (EU) 2020/1828 (Digital Markets Act). URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2022/1925>

³¹ Regulation (EU) 2022/2065 of the European Parliament and of the Council of 19 October 2022 on a Single Market for Digital Services and amending Directive 2000/31/EC (Digital Services Act). URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2022/2065/oj>

³² Regulation (EU) 2022/868 of the European Parliament and of the Council of 30 May 2022 on European data governance and amending Regulation (EU) 2018/1724 (Data Governance Act) (Text with EEA relevance). URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2022/868/oj>

операційних систем і послуг онлайн-посередництва) у цифровому секторі, і має на меті запобігти нав'язуванню ними несправедливих умов бізнесу та споживачам, а також забезпечити відкритість важливих цифрових послуг. Є три основні кумулятивні критерії, які слід враховувати при визначенні того, чи поширюється сфера дії DMA на організацію. Ці критерії викладені у статті 3 Директиви та стосуються: розміру організації; того, чи контролює вона важливий шлюз для бізнес-користувачів, що веде до кінцевого споживача; чи має вона (очікуване) закріплене та довготривале становище на ринку. У цілому, відповідно до статей 5, 6, 7 Закону про цифрові ринки встановлено доволі багато вимог до «гейткіперів» щодо обмеження їх переважаючого становища на ринку, підвищення конкуренції, більш жорстких вимог до обробки даних користувачів тощо. Серед іншого, цей Закон забороняє: надавати більш високу оцінку своїм товарам і послугам порівняно з конкурентами; зобов'язувати розробників використовувати тільки ті чи інші сервіси (наприклад, платіжні системи, такі як Apple Pay) для того, щоб їх застосунки могли бути розміщені в магазинах додатків; без згоди поєднувати або перехресно використовувати інформацію про користувачів, отриману з ключової послуги платформи та інших сервісів «гейткіперів». Організаціям, які кваліфікуються як «гейткіпери», згідно з DMA потрібно буде активно виконувати певні дії, зокрема з надання: дозволу третім сторонам взаємодіяти з їх власними послугами; рекламодавцям засобів вимірювання ефективності, що дозволяють їм виконувати власні зобов'язання щодо незалежної перевірки; бізнес-користувачам доступу до даних, генерованих їх діяльністю, на платформі; дозволу бізнес-користувачам рекламувати свої пропозиції та укладати контракти зі своїми клієнтами поза платформою. DMA також вимагатиме від «гейткіперів» утримуватися від такої несправедливої поведінки, як: блокування у користувачів можливості видалення будь-якого попередньо встановленого програмного забезпечення чи застосунків; використання даних, отриманих від бізнес-користувачів, для конкуренції з цими бізнес-користувачами; обмеження доступу користувачів до послуг, які, можливо, були придбані поза платформою «гейткіпера».

Порушення правил, що накладаються в рамках DMA, будуть санкціоновані штрафами у розмірі до 10 % загального світового річного обороту організації, а також періодичними штрафними виплатами у розмірі до 5 % загального світового річного обороту організації. Також можуть бути застосовані додаткові засоби правового захисту в разі систематичних порушень. Щоб забезпечити дотримання вимог DMA, Європейська комісія матиме повноваження проводити розслідування на ринках послуг (стаття 30 Директиви).

Метою Digital Services Act (DSA) або Закону «Про цифрові послуги» відповідно частини першої статті 1 є «сприяння належному функціонуванню внутрішнього ринку посередницьких послуг шляхом встановлення узгоджених правил для безпечного, передбачуваного й надійного онлайн-середовища, яке сприяє інноваціям, і в якому фундаментальні права, закріплені в Хартії³³, включаючи принцип захисту споживачів, ефективно захищені». До об'єктів

³³ Прим.: мається на увазі Хартія Європейського Союзу про основоположні права.

ринку посередницьких послуг належать, наприклад, соціальні мережі, магазини додатків, платформи для пошуку подорожей та проживання, хмарні сервіси тощо. Суб'єктами, на яких поширюється акт, є особи, які надають: послуги так званого «простого каналу» («mere conduit») шляхом передачі інформації в мережі або доступу до неї (зокрема, інтернет-провайдери); послуги з кешування, внаслідок передачі інформації із автоматичним / тимчасовим зберіганням (наприклад, сервіси, які дозволяють на обмежений строк завантажити та зберегти на сайті фото чи відео); послуги з хостінгу, тобто зберігання інформації (хмарні або веб-хостінги); послуги онлайн-платформ (наприклад, торговельні майданчики); послуги великих онлайн-платформ (щомісячно надають свої сервіси 45 мільйонам або більше користувачам у Європейському Союзі); послуги дуже великих онлайн-пошукових систем (статті 4, 5, 6 Директиви)). Режим DSA, серед іншого, встановлює: посилені вимоги щодо прозорості інтернет-реклами для інтернет-платформ; обов'язок запровадження механізму попередження та дій для боротьби з незаконним контентом в інтернеті; нові зобов'язання щодо відстеження бізнес-користувачів на онлайн-ринках для боротьби із продажем нелегальних товарів; конкретні правила для дуже великих онлайн-платформ, спрямовані на запобігання розповсюдженню незаконного контенту й соціальної шкоди; вимоги щодо гарантій, які повинні бути надані користувачам (наприклад, можливість оскаржувати рішення щодо модерування контенту платформ); процедури доступу до даних ключових онлайн-платформ для дослідників із метою аудиту та оцінки ризиків; зобов'язання для інтернет-посередників, які працюють за межами ЄС, щодо призначення законного представника (статті 14, 15 Директиви). Акт має екстериторіальну дію і застосовується у всіх випадках, коли посередницькі послуги надаються особам у ЄС.

Data Governance Act (DGA) або Закон «Про управління даними» спрямований на: розвиток альтруїзму в обміні даними; урегулювання сервісів із передачі даних («data intermediation services»); утворення механізмів для повторного використання окремих категорій даних, якими володіють державні органи; утворення Європейської ради з інновацій даних («European Data Innovation Board»). Він є складним за своєю структурою. Окремі його глави поширюють свою дію на чітко визначених суб'єктів (наприклад, на державні органи, Розділ II Регламенту), у той час як під положення інших (зокрема, щодо альтруїзму в обміні даними, Розділ IV Регламенту) можуть підпадати всі фізичні та юридичні особи. Акт визначає, які саме категорії даних можуть бути повторно використані та яким чином, встановлює заборону для ексклюзивного використання таких даних і зобов'язує членів Європейського Союзу визначити як мінімум один компетентний орган із цього питання.

Окрім того, DGA вказує, які саме сервіси є сервісами з передачі даних (до них, переважно, належать такі, що здійснюють посередництво між власниками даних і потенційними користувачами), та встановлює вимоги до їх діяльності, починаючи від створення окремої юридичної особи, і закінчуючи заборонаю використання даних для власних цілей. Data Governance Act також встановлює вимоги до реєстрації організацій, що мають займатися альтруїзмом в обміні

даними, зобов'язує дотримуватися положень про захист прав та інтересів суб'єктів і власників даних, а також передбачає розробку спеціального зводу правил із технічними вимогами безпеки для зберігання даних, рекомендаціями щодо стандартів взаємодії, особливостей надання згоди суб'єктів даних тощо.

У цілому, DSA, DMA і DGA спрямовані на розвиток різних аспектів цифрової сфери та встановлюють вимоги для багатьох суб'єктів (у тому числі, за межами Європейського Союзу). Окрім цих трьох основних актів у межах Європейської цифрових стратегічних програм очікують ухвалення й інші акти законодавства. Зокрема, Регламент Європейського Парламенту та Ради про узгоджені правила справедливого доступу до даних та їх використання (Закон про дані (Data Act)), Регламент Європейського Парламенту та Ради «Про встановлення гармонізованих правил щодо штучного інтелекту та внесення змін до деяких законодавчих актів ЄС» (Акт про штучний інтелект), відповідно до якого пропонується диференційоване законодавче регулювання використання штучного інтелекту залежно від так званої «зони ризику»: неприйнятний ризик, високий ризик, обмежений ризик та мінімальний ризик. Правила поширюватимуться на будь-яку компанію, яка продає в ЄС продукт або послугу штучного інтелекту, тож, за своєю суттю, будуть екстериторіальними. Наразі ці акти представлені у вигляді пропозицій, перебувають на різних етапах обговорення, оскільки не пройшли повну офіційну процедуру прийняття³⁴.

Законодавство України з питань інтеграції до Єдиного цифрового ринку та цифровізації. В Україні інтеграція законодавства до правових стандартів Єдиного цифрового ринку ЄС визначена одним із ключових пріоритетів і чітких завдань, у тому числі шляхом імплементації Угоди про Асоціацію включно з Додатком XVII-3. Додаток XVII-3 до Розділу IV Угоди про асоціацію зобов'язує Україну здійснити імплементацію низки актів ЄС, що встановлюють спільні норми на ринку надання електронних комунікаційних послуг. Також Угода передбачає, що має бути прийнята дорожня карта змін із доступу до внутрішнього ринку ЄС у цій сфері. Питання розвитку цифрового ринку у структурі Угоди про асоціацію представлене в підрозділі 3 Частини 5 Глави 6 Розділу IV – лібералізація торгівлі комп'ютерними послугами; підрозділі 5 Частини 5 Глави 6 Розділу IV та Додатку XVII – інтеграція України до внутрішнього ринку телекомунікаційних послуг ЄС; частині 6 Глави 6 Розділу IV – співпраця у розвитку електронної торгівлі; Главі 14 Розділу V – співпраця у сфері інформаційного суспільства; Главі 15 Розділу V та Додатку XXXVII – наближення політики з питань аудіовізуальної галузі.

³⁴ Proposal for a REGULATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL on harmonised rules on fair access to and use of data (Data Act). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM%3A2022%3A68%3AFIN>; Proposal for a REGULATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL LAYING DOWN HARMONISED RULES ON ARTIFICIAL INTELLIGENCE (ARTIFICIAL INTELLIGENCE ACT) AND AMENDING CERTAIN UNION LEGISLATIVE ACTS. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A52021PC0206>

4 жовтня 2019 року Верховна Рада України схвалила Програму діяльності Кабінету Міністрів України на 2019 рік³⁵, серед цілей якої – приєднання до цифрового простору ЄС та встановлення відповідності критеріям членства в Європейському Союзі за такими напрямками: покращення доступу споживачів та бізнесу до цифрових товарів і послуг у всій Європі; створення належних умов розвитку цифрових мереж та послуг; максимізація потенціалу зростання цифрової економіки.

Отже, орієнтуючись на зазначені вище напрями, а також враховуючи інформацію, оприлюднену 31 березня 2023 року в щорічному Звіті про виконання Україною Угоди про Асоціацію за 2022 рік³⁶, розглянемо законодавство України з питань інтеграції до Єдиного цифрового ринку більш детально.

Законодавче регулювання електронної комерції. Відповідно до Додатку XVII-3 до Угоди про Асоціацію встановлено зобов'язання України щодо наближення національного законодавства до права ЄС у сфері електронної комерції, зокрема шляхом імплементації положень Директиви № 2000/31/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 8 червня 2000 року «Про деякі правові аспекти послуг інформаційного суспільства, зокрема, електронної торгівлі на внутрішньому ринку». Зазначене зобов'язання виконано парламентом України в повному обсязі шляхом прийняття 3 вересня 2015 року Закону «Про електронну комерцію» та внесення змін до інших законодавчих актів у сфері електронної комерції. Наразі ведеться законодавча робота в напрямку подальшої гармонізації законодавства про електронну торгівлю до стандартів ЄС. 31 січня 2022 року зареєстровано проект Закону № 6576 «Про цифровий контент та цифрові послуги», який 12 січня 2023 року прийнято за основу³⁷. Відповідно до пояснювальної записки законопроект розроблено на основі Директиви 2019/770 «Про договори постачання цифрового контенту та цифрових послуг», яка з 1 січня 2022 року набрала чинності для держав-членів ЄС. Законопроект має на меті здійснення правового регулювання цивільно-правових відносин, які виникають між виконавцем та споживачем щодо надання на підставі договору цифрового контенту або цифрової послуги, а також законодавче встановлення дієвого правового інструментарію захисту прав споживачів, яким надається цифровий контент або цифрова послуга.

Варто також зважити, що на розгляді Верховної Ради України перебуває проект Закону України «Про захист прав споживачів» (реєстр. № 6134 від 05.10.2021 року)³⁸, який 6 жовтня 2022 року прийнято за основу зі скороченням строку підготовки. Відповідно до пояснювальної записки до законопроекту

³⁵ Про Програму діяльності Кабінету Міністрів України : Постанова Верховної Ради України від 04.10.2019 р. № 188-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/188-20#Text>

³⁶ Звіт про виконання Угоди про асоціацію Україна-ЄС за 2022 рік. Опубліковано 31 березня 2023 року, 13:12. URL: <https://dn.gov.ua/news/zvit-pro-vikonannya-ugodi-pro-asociaciyu-ukrayina-yes-za-2022-rik>; <https://eu-ua.kmu.gov.ua/files/inline/files/PDF>

³⁷ Про цифровий контент та цифрові послуги : проект Закону України № 6576 від 31.01.2022 р. / Офіційний вебпортал парламенту України. Законопроекти. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/38875>

³⁸ Про захист прав споживачів : проект Закону України від 05.10.2021 р. № 6134 / Офіційний вебпортал парламенту України. Законопроекти. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/27942>

пропонується імплементувати такі законодавчі акти ЄС: Директиву 98/6/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 16.02.1998 р. «Про захист споживачів при зазначенні цін на товари, що пропонуються споживачам»; Директиву 2005/29/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 11.05.2005 р. «Про недобросовісні торгівельні методи підприємств до споживачів на внутрішньому ринку, що вносить зміни до Директиви Ради 84/450/ЄЕС, Директив 97/7/ЄС, 98/27/ЄС та 2002/65/ЄС Європейського Парламенту та Ради, а також до Регламенту (ЄС) 2006/2004 Європейського Парламенту та Ради»; Директиву 2019/771 Європейського Парламенту та Ради від 20.05.2019 р. «Про деякі аспекти, що стосуються договорів на продаж товарів, що вносить зміни до Регламенту (ЄС) 2017/2394 та Директиви 2009/22/ЄС та скасовує Директиву 1999/44/ЄС»; Директиву 93/13/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 05.04.1993 р. «Про недобросовісні умови у споживчих контрактах»; Директиву 2011/83/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 25.10.2011 р. «Про права споживачів, що вносить зміни до Директиви Ради 93/13/ЄЕС та Директиви 1999/44/ЄС Європейського Парламенту та Ради та скасовує Директиву Ради 85/577/ЄЕС та Директиву 97/7/ЄС Європейського Парламенту та Ради»; Директиву 2013/11/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 21.05.2013 р. «Про альтернативне вирішення споживчих спорів та про внесення змін до Регламенту (ЄС) 2006/2004 та Директиви 2009/22/ЄС»; Директиву 2009/22/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 23.04.2009 р. «Про заборони, що встановлюються уповноваженими органами з метою припинення порушень у сфері захисту інтересів споживачів»; Регламент (ЄС) 2017/2394 Європейського Парламенту та Ради від 12.12.2017 р. «Про співробітництво між національними органами, відповідальними за виконання законів про захист прав споживачів, та який скасовує Регламент (ЄС) 2006/2004». Проектом, зокрема, пропонуються новації у сфері електронної торгівлі: визначення права та обов'язків споживачів в електронній торгівлі; визначення переліку інформації про продукцію та суб'єкта господарювання, яку він повинен надавати при здійсненні електронної торгівлі та встановлення відповідальності за відсутність такої інформації; відповідальності суб'єкта господарювання, що надає послуги торговельного електронного майданчику (маркетплейса) для розміщення товарів для продажу інших суб'єктів господарювання; надання Держпродспоживслужбі права на звернення до провайдера Інтернет-послуг щодо обмеження доступу до вебсайтів (частини вебсайту, програмного забезпечення) суб'єктів господарювання, які використовують нечесну підприємницьку практику та порушують законодавство про захист прав споживачів; звільнення суб'єктів господарювання від обов'язку створювати обмінний фонд товарів; впровадження надання суб'єктами господарювання документів, що підтверджують гарантійні зобов'язання, в електронній формі.

Електронна комерція є комплексною сферою правового забезпечення, тому варто зазначити, що окремі вимоги Директиви 2011/83/ЄС вже враховано при внесенні змін до Закону України «Про захист прав споживачів» (Закон України «Про внесення змін до статті 7 Закону України «Про захист прав споживачів» щодо гарантійних зобов'язань в електронному вигляді» від

01.07.2021 р. № 1603-IX). Відтепер такі угоди (операції) підпадають під дію законодавства ЄС про захист прав споживачів, і споживач за ними має ті самі права (у тому числі, право на відмову протягом 14 днів). Вимоги Директиви 2015/2366/ЄС враховано при прийнятті Закону України «Про платіжні послуги».

1 грудня 2022 року прийнято Закон України «Про авторське право і суміжні права», який набув чинності 1 січня 2023 року. У національне законодавство цим актом імплементовані положення таких актів ЄС: Директива 93/83/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 27 вересня 1993 року «Про узгодження деяких положень авторського права і суміжних прав та застосування їх до супутникового мовлення і кабельної ретрансляції»; Директива 96/9/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 11 березня 1996 року «Про правову охорону баз даних»; Директива 2001/29/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 22 травня 2001 року «Про гармонізацію певних аспектів авторського права та суміжних прав в інформаційному суспільстві»; Директива 2001/84/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 27 вересня 2001 року «Про право слідування на користь автора оригінального твору мистецтва»; Директива 2006/115/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 12 грудня 2006 року «Про право оренди, позики та деякі суміжні права у сфері інтелектуальної власності»; Директива 2009/24/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 23 квітня 2009 року «Про правову охорону комп'ютерних програм»; Директива 2012/28/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 25 жовтня 2012 року «Про окремі випадки дозволеного використання сирітських творів»; Директива 2014/26/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 26 лютого 2014 року «Про колективне управління авторським правом і суміжними правами та мультитериторіальне ліцензування прав на музичні твори для онлайн використання на внутрішньому ринку» (із пояснювальної записки до проекту Закону України «Про авторське право і суміжні права» реєстр. № 5552-1 від 09.06.2021).

Разом із тим, при прийнятті Закону не враховано положення Директиви Європейського Парламенту та Ради (ЄС) 2019/790 від 17 квітня 2019 року «Про авторське право і суміжні права на Єдиному цифровому ринку та про внесення змін до директив 96/9/ЄС та 2001/29/ЄС», прийнятої в рамках реалізації Стратегії Єдиного цифрового ринку.

Законодавче забезпечення інтеграції до єдиного ринку телекомунікаційних послуг, розвитку цифрових мереж та цифрових послуг.
В Угоді про Асоціацію зобов'язання України щодо поступового приведення законодавства в секторі телекомунікацій у відповідність до надбань ЄС зазначені в Додатку XVII. На сьогодні основи регулювання електронних комунікаційних мереж, послуг електронних комунікацій та пов'язаного з ними обладнання містяться у низці базових законів України: «Про електронні комунікації», «Про електронні довірчі послуги», «Про електронні документи та електронний документообіг», «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах електронних комунікацій, радіочастотного спектра та надання послуг поштового зв'язку», «Про захист інформації в інформаційно-комунікаційних системах» тощо.

Варто зазначити, що чинний Закон України «Про електронні комунікації», прийнятий 16 грудня 2020 року, фактично має структуру кодифікованого законодавчого акта й може розглядатися як базовий при розробці Кодексу електронних комунікацій України. Варто також додати, що при його розробці суб'єктами законодавчої ініціативи враховано гармонізовані положення Європейського Кодексу електронних комунікацій, який поглинув відповідні положення Директиви 2002/19/ЄС, Директиви 2002/21/ЄС; Директиви 2002/20/ЄС (із пояснювальної записки до проекту Закону України «Про електронні комунікації» реєстр. № 3014 від 05.02.2020 р.³⁹). Попри це, сфера регулювання Закону є обмеженою, оскільки не поширюється на відносини між операторами мереж електронних комунікацій з іншими компаніями, що надають фізичну інфраструктуру, придатну для розміщення елементів мереж електронних комунікацій, таких як електроенергія, газ, вода та каналізація, опалення та транспортні послуги.

Закон України «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах електронних комунікацій, радіочастотного спектра та надання послуг поштового зв'язку» від 16 грудня 2021 року також прийнято відповідно до Додатку XVII-3 «Правила, що застосовуються до телекомунікаційних послуг» Угоди про Асоціацію та з урахуванням пріоритетів співпраці між Україною, ЄС і державами-учасницями зовнішньополітичної ініціативи «Східне Партнерство» в рамках Панелі «Гармонізація цифрових ринків» (HDM Panel), першими з яких є правила надання телекомунікаційних послуг та інфраструктура (з пояснювальної записки до проекту Закону України «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах електронних комунікацій, радіочастотного спектра та надання послуг поштового зв'язку» реєстр. № 6055 від 14.09.2021 р.⁴⁰).

Позитивна динаміка виконання Угоди про Асоціацію в рамках інтеграції України до Єдиного цифрового ринку спостерігається у сфері електронних довірчих послуг. 7 листопада 2018 року в повному обсязі набув чинності Закон України «Про електронні довірчі послуги», що оновив законодавство у сфері електронної ідентифікації (електронного цифрового підпису) відповідно до Регламенту (ЄС) Європейського Парламенту та Ради 910/2014 від 23 липня 2014 року «Про електронну ідентифікацію та довірчі послуги для електронних транзакцій в межах внутрішнього ринку та про скасування Директиви 1999/93/ЄС»⁴¹. Це стало підставою для прийняття Порядку взаємного визнання українських та іноземних сертифікатів відкритих ключів, електронних підписів,

³⁹ Про електронні комунікації: проект Закону України № 3014 від 05.02.2020 р. / Офіційний вебпортал парламенту України. Законопроекти. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/CardByRn?regNum=3014&conv=9>

⁴⁰ Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах електронних комунікацій, радіочастотного спектра та надання послуг поштового зв'язку: проект Закону України № 6055 від 14.09.2021 р. / Офіційний вебпортал парламенту України. Законопроекти. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/CardByRn?regNum=6055&conv=9>

⁴¹ Регламент (ЄС) Європейського Парламенту та Ради 910/2014 від 23.07.2014 р. про електронну ідентифікацію та довірчі послуги для електронних транзакцій в межах внутрішнього ринку та про скасування Директиви 1999/93/ЄС. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_016-14#Text

а також використання інформаційно-телекомунікаційної системи центрального засвідчувального органу для забезпечення визнання в Україні електронних довірчих послуг, іноземних сертифікатів відкритих ключів, що використовуються під час надання юридично значущих електронних послуг у процесі взаємодії між суб'єктами різних держав, затвердженого Постановою КМУ від 23 січня 2019 року № 60⁴².

1 грудня 2022 року прийнято євроінтеграційний Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення укладення угоди між Україною та Європейським Союзом про взаємне визнання кваліфікованих електронних довірчих послуг та імплементації законодавства Європейського Союзу у сфері електронної ідентифікації», який набере чинності 31 грудня 2023 року. Закон пришвидшує інтеграцію України до Єдиного цифрового ринку Європейського Союзу, а також максимально наближує положення національного законодавства до європейських вимог у сфері електронної ідентифікації та електронних довірчих послуг. Серед основних положень Закону: встановлення особливостей державного регулювання у сфері електронної ідентифікації, а також визнання іноземних схем і засобів електронної ідентифікації; визначення переліку кваліфікованих електронних довірчих послуг, випадків їх обов'язкового використання, а також уточнення процедур, пов'язаних із наданням кваліфікованих електронних довірчих послуг; забезпечення можливості віддаленої ідентифікації особи, яка звернулася за отриманням послуги формування кваліфікованого сертифіката відкритого ключа; встановлення вимог до удосконаленого електронного підпису та печатки; уточнення вимог до засобів кваліфікованого електронного підпису чи печатки; забезпечення можливості заміни надавача електронних довірчих послуг за спільною згодою сторін або у разі правонаступництва з метою забезпечення безперервного надання кваліфікованих електронних довірчих послуг; використання псевдонімів у сферах електронної ідентифікації та електронних довірчих послуг; уточнення повноважень органів державної влади, що здійснюють державне регулювання у сферах електронної ідентифікації та електронних довірчих послуг; встановлення розміру адміністративного збору за внесення відомостей про кваліфікованого надавача електронних довірчих послуг до Довірчого списку та щодо схеми електронної ідентифікації до переліку схем електронної ідентифікації у сфері електронного урядування; визначення адміністративно-господарських санкцій за порушення вимог законодавства у сферах електронних довірчих послуг та електронної ідентифікації.

Правові відносини, що виникають у сфері електронних комунікацій, врегульовано не лише на рівні суто галузевого законодавства. Так, 4 червня 2017 року набрав чинності Закон України «Про доступ до об'єктів будівництва,

⁴² Порядок взаємного визнання українських та іноземних сертифікатів відкритих ключів, електронних підписів, а також використання інформаційно-телекомунікаційної системи центрального засвідчувального органу для забезпечення визнання в Україні електронних довірчих послуг, іноземних сертифікатів відкритих ключів, що використовуються під час надання юридично значущих електронних послуг у процесі взаємодії між суб'єктами різних держав: Постанова Кабінету Міністрів України від 23 січня 2019 року № 60. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/60-2019-%D0%BF#Text>

транспорту, електроенергетики з метою розвитку телекомунікаційних мереж», спрямований на встановлення засад використання інфраструктури об'єктів будівництва, транспорту, електроенергетики, порядку доступу до неї та особливостей її використання з метою розвитку телекомунікаційної мережі загального користування України, задоволення потреб споживачів телекомунікаційних послуг та розвиток інформаційного суспільства в Україні, а також забезпечення наближення національного законодавства до вимог європейського законодавства, зокрема до таких директив Європейського Парламенту та Ради: 2002/19/ЄС; 2002/21/ЄС; 2002/22/ЄС. 25 грудня 2019 року набрав чинності Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо скорочення переліку видів господарської діяльності, що підлягають ліцензуванню», яким скасовується ліцензування видів господарської діяльності у сфері телекомунікацій (на виконання пункту 1 статті 117 Угоди про Асоціацію) та запроваджується повідомний принцип реєстрації суб'єктів господарювання, що здійснюють діяльність у сфері електронних комунікацій.

Законодавство з питань захисту персональних даних та кібербезпеки. Відповідно до статті 15 Угоди про Асоціацію визначено зобов'язання України щодо гарантій рівня захисту персональних даних, еквівалентного тому, що випливає із застосування принципів, які містяться у Конвенції Ради Європи про захист осіб у зв'язку з автоматизованою обробкою персональних даних від 28 січня 1981 року (із змінами), а також принципів, закладених у низці документів Ради Європи щодо захисту даних.

Національне законодавство з питань конфіденційності даних та доступу до них суттєво змінилося із часу прийняття базового у цій сфері Закону України «Про захист персональних даних», що був розроблений у 2010 році, і набрав чинності 1 січня 2011 року. Зазначений Закон ґрунтувався на Директиві 95/46/ЄС Європейського Парламенту і Ради «Про захист фізичних осіб при обробці персональних даних і про вільне переміщення таких даних» від 24 жовтня 1995 року, яка наразі скасована і замінена Регламентом Європейського Парламенту і Ради (ЄС) 2016/679 від 27 квітня 2016 року «Про захист фізичних осіб у зв'язку з опрацюванням персональних даних і про вільний рух таких даних, та про скасування Директиви 95/46/ЄС» (діє з 25.01.2019 р.).

Законодавча діяльність Парламенту України з питань інтеграції законодавства у сфері захисту персональних даних до законодавства ЄС триває декілька років. Так, 7 червня 2021 року зареєстровано проект Закону України «Про захист персональних даних» (реєстр. № 5628 від 07.06.2021 р.), метою прийняття якого визначено «пришвидшення інтеграції України до Єдиного цифрового ринку Європейського Союзу, а також максимальне наближення положень національного законодавства до європейських вимог у сферах електронної ідентифікації та електронних довірчих послуг» (із пояснювальної записки до проекту Закону України «Про захист персональних даних» (реєстр.

№ 5628 від 07.06.2021 р.)⁴³. Однак 16 серпня 2022 року законопроект відправлено на доопрацювання.

25 жовтня 2022 року зареєстровано новий проект Закону «Про захист персональних даних» (реєстр. № 8153 від 25.10.2022 р.), який натеper перебуває на розгляді в Комітеті Верховної Ради України з питань прав людини, деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій України, національних меншин і міжнародних відносин. Проект розроблено з метою гармонізації національного законодавства до європейських стандартів у сфері захисту персональних даних шляхом імплементації: Регламенту (ЄС) 2016/679 Європейського Парламенту і Ради від 27 квітня 2016 р. «Про захист фізичних осіб щодо обробки персональних даних та про вільний рух таких даних»; Директиви (ЄС) 2016/680 Європейського Парламенту та Ради від 27 квітня 2016 року «Про захист фізичних осіб щодо обробки персональних даних компетентними органами з метою запобігання, розслідування, виявлення чи переслідування за кримінальні правопорушення або для виконання кримінальних покарань, а також щодо вільного переміщення таких даних»; Директиви 2002/58 Європейського Парламенту та Ради від 12 липня 2002 року стосовно обробки персональних даних та захисту конфіденційності у сфері електронних комунікацій (Директива про конфіденційність та електронні комунікації) (із пояснювальної записки до проекту Закону України «Про захист персональних даних» (реєстр. № 8153 від 25.10.2022 р.)⁴⁴.

Актуальним залишається питання утворення національного органу контролю у сфері захисту персональних даних чи делегування таких повноважень вже існуючим відповідним органам влади. Навіть попри те, що в пояснювальній записці до законопроекту № 8153 звертається увага, що у травні 2018 року Рада Європи прийняла Протокол CETS № 223, яким внесені зміни до Конвенції 108, які враховують більшість викликів, спричинених розвитком інформаційних і комунікаційних технологій, та посилюються вимоги щодо її імплементації, Україна досі не ратифікувала вимоги Протоколу про внесення змін (CETS № 223) до Конвенції про захист осіб щодо автоматизованої обробки персональних даних (ETS № 108), відкритого для підписання у Страсбурзі 10 жовтня 2018 року. Зокрема, у статті 15 Оновленої Конвенції 108 визначено обов'язок кожної держави з формування щонайменше одного контролюючого органу влади, відповідального за забезпечення дотримання вимог із захисту персональних даних.

18 жовтня 2021 року зареєстровано законопроект № 6177 «Про Національну комісію з питань захисту персональних даних та доступу до публічної інформації»⁴⁵, який є необхідною складовою для належного правового

⁴³ Про захист персональних даних : проект Закону України № 5628 від 07.06.2021 р. / Офіційний вебпортал парламенту України. Законопроекти. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/26873>

⁴⁴ Про захист персональних даних : проект Закону України № 8153 від 25.10.2022 р. / Офіційний вебпортал парламенту України. Законопроекти. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/40707>

⁴⁵ Про Національну комісію з питань захисту персональних даних та доступу до публічної інформації : проект Закону України № 6177 від 18.10.2021 р. / Офіційний вебпортал парламенту України. Законопроекти. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/27996>

регулювання сфери захисту персональних даних і доступу до публічної інформації.

Питання законодавчого врегулювання кібербезпеки в межах інтеграції України до Єдиного цифрового ринку Європейського Союзу також потребує гармонізації з оновленим законодавством ЄС. Незважаючи на певні кроки в напрямку законодавчого посилення кібербезпекових питань, зокрема приєднання України 30 листопада 2022 року до держав-підписантів Другого додаткового Протоколу до Конвенції про кіберзлочинність щодо посиленої співпраці та розкриття електронних доказів⁴⁶, відкритого для підписання у Страсбурзі 12 травня 2022 року, спрямованого на посилення співпраці та розкриття електронних доказів, положення базового Закону України «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України» від 5 жовтня 2017 року потребують приведення у відповідність до рекомендацій Директиви Європейського Парламенту та Ради(ЄС) 2022/2557 від 14 грудня 2022 року «Про стійкість критично важливих об'єктів і скасування Директиви Ради 2008/114/ЄС» та інших гармонізованих регуляторних актів ЄС із безпекових питань.

Висновки.

1. Стратегія «Єдиний цифровий ринок», програма «Європейське цифрове десятиліття» (Europe's Digital Decade), Ініціатива «EU4Digital» та інші програми цифрового співробітництва є системними концептуальними актами, які наочно демонструють стратегічну політику ЄС у сфері цифрової економіки та цифрової трансформації. Це комплексні новітні розробки із підтримки насамперед програмними, організаційно-технічними та фінансовими інструментами проектів, загальною метою яких має стати «єдиний ринок, готовий до цифрової доби», коли вільний рух товарів, людей, послуг та капіталу посилюється цифровими технологіями. Водночас, у межах створення Єдиного цифрового ринку, реалізація таких проектів передбачає радикальний перегляд законодавства у цій сфері.

2. Законодавство ЄС з питань розвитку Єдиного цифрового ринку та цифровізації, що охоплює низку взаємообумовлених напрямів правового регулювання – електронну ідентифікацію; цифрові послуги та цифрові мережі; доступ до високошвидкісного Інтернету; електронну комерцію; захист прав інтелектуальної власності в Інтернеті; кібербезпеку; захист персональних даних; поштові послуги тощо, – демонструє сталу тенденцію до систематизації, кодифікації та уніфікації нормативного матеріалу за екстериторіальним принципом. Так, у рамках стратегічних програм наближення до Єдиного цифрового ринку та цифровізації напрацьовано уніфіковані законодавчі акти: Регламент Європейського Парламенту і Ради (ЄС) 2016/679 від 27 квітня 2016 року «Про захист фізичних осіб у зв'язку з опрацюванням персональних даних і про вільний рух таких даних, та про скасування Директиви 95/46/ЄС (Загальний регламент про захист даних)»; Регламент Європейського Парламенту та Ради 2022/1925 від 14.09.2022 року «Про конкурентні та чесні ринки в

⁴⁶ Second Additional Protocol to the Convention on Cybercrime on enhanced cooperation and disclosure of electronic evidence. URL: <https://rm.coe.int/1680a49dab>

цифровому секторі та про внесення змін до Директив (ЄС) 2019/1937 та (ЄС) 2020/1828 (Закон про цифрові ринки)» (DMA); Регламент Європейського Парламенту та Ради 2022/2065 від 19.10.2022 р. «Про єдиний ринок цифрових послуг і внесення змін до Директиви 2000/31/ЄС (Закон про цифрові послуги)» (DSA); Регламент Європейського Парламенту і Ради (ЄС) 2022/868 від 30 травня 2022 року «Про європейське управління даними та внесення змін до Регламенту (ЄС) 2018/1724 (Закон про управління даними)» (DGA), які суттєво оновили та стандартизували відповідні правила.

3. Адаптація законодавства України до стандартів Єдиного цифрового ринку передбачає системне врахування тенденцій права ЄС щодо стандартизації, уніфікації та кодифікації законодавства у цій сфері за умови дотримання пріоритетів у рамках Східного партнерства та цілей цифрового розвитку суспільств знань. Окрім того, варто враховувати й зобов'язання із забезпечення інституційного та технічного потенціалу, а також взаємодію цифрових систем.

При розробці законодавчих ініціатив із адаптації національного законодавства до законодавства ЄС варто зважати на такі стратегічні інтеграційні питання: реформа європейського закону про авторські права; перегляд правил щодо аудіовізуальних засобів масової інформації; геоблокування; транскордонні продажі; реформа правил телекомунікацій ЄС; цифрові послуги, що мають справу з обробкою персональних даних, та побудова економіки, що приводиться в дію даними.

4. Орієнтуючись на стратегічні напрями законодавчого забезпечення поступу України до Єдиного цифрового ринку та цифровізації, такі як електронна комерція, умови для розвитку цифрових мереж та послуг, захист персональних даних та кібербезпека, варто відмітити таке. Найбільш позитивними є євроінтеграційні кроки у сфері електронних комунікацій, розвитку цифрових мереж і цифрових послуг. Законодавство з питань електронних довірчих послуг та електронної ідентифікації, взаємного визнання кваліфікованих електронних довірчих послуг у цілому відповідає праву ЄС у цій царині. Суттєвими є і зрушення в напрямку законодавчих ініціатив із наближення національного законодавства з питань електронної комерції. Менш активною є динаміка щодо приведення у відповідність до права ЄС у площині захисту персональних даних.

5. Зважаючи на комплексні правові зміни у сфері електронної комерції та інтеграційні кроки з наближення національного законодавства до Єдиного цифрового ринку ЄС, які наразі є актуальною складовою законодавчої діяльності Парламенту України і які передбачають прийняття низки нових законів (Закон України «Про цифровий контент та цифрові послуги») та оновлення чинних законодавчих актів (нова редакція Закону України «Про захист прав споживачів»), доцільним видається застосування системного підходу й у питанні оновлення Закону України «Про електронну комерцію». Зокрема, доцільним є доповнення зазначеного Закону окремим розділом, у якому визначатимуться правовий статус і повноваження національного регуляторного органу у сфері електронної комерції. Наразі повноваження щодо регулювання даної сфери розділені між декількома органами державної влади, що призводить до

розпорошеності регуляторних дій та відсутності системного підходу до нормативно-правового регулювання електронної комерції. Окрім того, необхідно запровадити законодавчий механізм щодо взаємодії регуляторних органів у сфері електронної економіки з метою забезпечення злагодженого функціонування внутрішнього ринку України та посилення захисту економічних інтересів споживачів.

Максимальне наближення національного законодавства до права ЄС у сфері електронної комерції та інтеграція до Єдиного цифрового ринку ЄС передбачає й вирішення всіх зобов'язань України за Угодою про Асоціацію комплексно та системно, а не фрагментарно. Залишаються нерегульованими й негармонізованими з нормами права ЄС питання, що стосуються розширення гарантій захисту прав споживачів, укладення контрактів на поставку цифрового вмісту і цифрових послуг, розрахунків у сфері електронної торгівлі тощо. У національному законодавстві відсутні спеціальні норми щодо регулювання діяльності онлайн-майданчиків і забезпечення чесної конкуренції для суб'єктів електронної торгівлі. З огляду на постійне зростання кількості компаній, що пропонують свої товари / послуги в мережі Інтернет, запровадження заходів проти монополізації ринку та задля забезпечення максимальної прозорості процедури укладення дистанційних контрактів за допомогою онлайн-платформ також має бути розглянуто та врегульовано на законодавчому рівні.

При підготовці євроінтеграційних змін до Закону України «Про авторське право і суміжні права» уявляється доцільним врахування положень Директиви Європейського Парламенту та Ради (ЄС) 2019/790 від 17 квітня 2019 року «Про авторське право і суміжні права на Єдиному цифровому ринку та про внесення змін до директив 96/9/ЄС та 2001/29/ЄС».

6. Очевидною є необхідність зміни парадигми права у сфері електронних комунікацій, розвитку цифрових мереж і цифрових послуг, яка також передбачає дотримання принципів єдності, узгодженості, пропорційності, системності, універсальності викладу законодавчих положень щодо комунікаційних мереж, послуг електронних комунікацій та пов'язаного з ними обладнання. Адже спостерігається стала тенденція законодавства ЄС та окремих держав-членів до врегулювання зазначеної сфери кодифікованими законодавчими актами (Європейський кодекс електронних комунікацій (Директива ЄС 2018/1972), Кодекс електронних комунікацій Італії тощо).

Варто розглянути доцільність розробки та прийняття оновленого кодифікованого акта в галузі електронних комунікацій із урахуванням положень Європейського кодексу електронних комунікацій; зміцнити незалежність (включаючи фінансову та інституційну) та регуляторну спроможність національного регуляторного органу; імплементувати в національне законодавство норми гармонізованого європейського законодавства у сфері аудіовізуальних послуг, зокрема Директиви Європейського парламенту і Ради (ЄС) 2010/13/ЄС від 10 березня 2010 року «Про координацію певних положень, встановлених законами, нормативно-правовими або адміністративними актами в державах-членах стосовно надання аудіовізуальних медіапослуг» зі змінами,

внесеними Директивою Європейського парламенту і Ради 2018/1808 від 14 листопада 2018 року.

7. Нагальним у сфері захисту персональних даних та кібербезпеки залишається прийняття в новій редакції Закону України «Про захист персональних даних», який мав би євроінтеграційне спрямування. Недосконалість національного законодавства в цьому питанні призводить до складнощів у його застосуванні на практиці. При цьому актуальною є проблема контролю, оскільки належне виконання вимог Закону можливе за умови забезпечення ефективного контролю за його застосуванням. Нині контроль за дотриманням законодавства про захист персональних даних покладений на Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, який не наділений достатніми правовими та ресурсними інструментами задля ефективного виконання цієї функції.

8. Пріоритетним для законодавчого забезпечення на шляху до Єдиного цифрового ринку та цифровізації суспільства є й питання регулювання міжнародного роумінгу та зменшення плати за такі послуги. Це – один із ключових елементів Стратегії Єдиного цифрового ринку, що встановлюється Регламентом (ЄС) Європейського Парламенту і Ради 2015/2120 від 25 листопада 2015 року «Про заходи щодо доступу до відкритого Інтернету і внесення змін і доповнень до Директиви 2002/22/ЄС про універсальну послугу та права користувачів щодо мереж та послуг електронного зв'язку та до Регламенту (ЄС) 531/2012 про роумінг у мережах мобільного зв'язку загального користування в межах Союзу». Попри те, що Україна відповідно Угоди про Асоціацію раніше не мала зобов'язань щодо імплементації вказаних актів ЄС, у лютому 2023 року Європейська Комісія схвалила пропозицію про включення положення про роумінг до Угоди про Асоціацію, яка буде розглянута Радою Європейського Союзу з подальшим ухваленням Спільного рішення про застосування режиму зони вільної торгівлі для роумінгу. До речі, включення України до зони безоплатного роумінгу ЄС є одним із основних пунктів оновленого Плану пріоритетних дій в рамках Поглибленої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі між Україною та ЄС (ПВЗВТ) і подальшої інтеграції України до Єдиного ринку ЄС.

*Дослідницька служба
Верховної Ради України*

**Цей документ підготовлений Дослідницькою службою Верховної Ради України як довідковий інформаційно-аналітичний матеріал. Інформація та позиції, викладені в документі, не є офіційною позицією Верховної Ради України, її органів або посадових осіб. Цей документ може бути цитований, відтворений та перекладений для некомерційних цілей за умови відповідного посилання на джерело.*